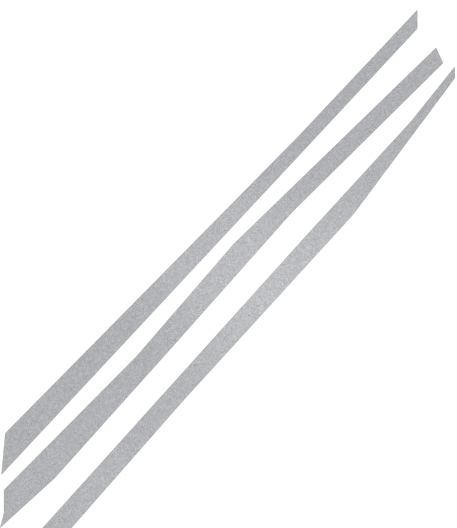
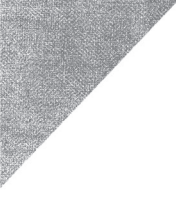

TEMP
PORA

ДЖОЗЕФ КОНРАД

ПОВНЕ ЗІБРАННЯ ТВОРІВ

ПЕРЕДМОВА
ПРОФ. РОБЕРТА ГЕМПСОНА
РОЯЛ ГОЛЛОВЕЙ, ЛОНДОНСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ

РОМАНТИЧНА ІСТОРІЯ

ФОРД
МЕДОКС
ГЕФФЕР

ДЖОЗЕФ
КОНРАД

TEMP
PORA

Київ 2022

Передмова до повного зібрання творів Дж. Конрада *Роберта Гемпсона*
Переклад передмови *Андрія Бондаря*

Переклад з англійської *Андрія Бондаря*

Випускова редакторка *Ніка Чулаєвська*
Редагування *Анни Весній*
Коректура *Ірини Ніколайчук*
Дизайн обкладинок зібрання *Ольги Гордієнко*
Дизайн та верстка зібрання *Ірини Мамаєвої*

Конрад Дж., Геффер Ф. М.

Романтична історія / Джозеф Конрад, Форд Медокс Геффер. – Київ: Темпора, 2022. – XLVI, 638 с.

ISBN 978-617-569-578-4

«Романтична історія» – другий спільний твір Джозефа Конрада та Форда Медокса Геффера. У центрі цього пригодницького історичного роману – молодий англієць Джон Кемп, який мріє полишити рідну домівку заради пригод і волею випадку опиняється в центрі заплутаних інтриг на островах і у водах Вест-Індії. На нього та на його кохану Серафіну чекатимуть бої та втечі, ув'язнення та випробування на межі людських можливостей. Але усі труднощі у світлі кохання стануть частинками їхньої романтичної історії.

ISBN 978-617-569-578-4

© Роберт Гемпсон, передмова до зібрання, 2018
© Андрій Бондар, переклад передмови, 2018
© Андрій Бондар, переклад, 2022
© Темпора, 2022

ЗМІСТ

Від майстра корабля до майстра модернізму

Передмова проф. Роберта Гемпсона

(Роял Голловей, Лондонський університет) XI

Читайте також. XLIII

РОМАНТИЧНА ІСТОРІЯ

Історичний коментар. 3

ЧАСТИНА ПЕРША – КАМЕНЯРНЯ Й УЗБЕРЕЖЖЯ

Розділ перший 13

Розділ другий 25

Розділ третій 34

Розділ четвертий 44

Розділ п'ятий 61

ЧАСТИНА ДРУГА – ДІВЧИНА З ЯЩІРКОЮ

Розділ перший 75

Розділ другий 87

Розділ третій 105

Розділ четвертий 120

Розділ п'ятий	133
Розділ шостий	142
розділ сьомий	156

ЧАСТИНА ТРЕТЯ – КАСА-Р'ЄГО

Розділ перший	171
Розділ другий	183
Розділ третій	202
Розділ четвертий	220
Розділ п'ятий	245
Розділ шостий	268

ЧАСТИНА ЧЕТВЕРТА – КЛИНОК І ГІТАРА

Розділ перший	291
Розділ другий	306
Розділ третій	323
Розділ четвертий	343
Розділ п'ятий	359
Розділ шостий	391
Розділ сьомий	410
Розділ восьмий	429
Розділ дев'ятий	444
Розділ десятий	461
Розділ одинадцятий	495

ЧАСТИНА П'ЯТА – ЛЮДСЬКА ДОЛЯ

Розділ перший	531
Розділ другий	545
Розділ третій	568
Розділ четвертий	588
Розділ п'ятий	615

БІОГРАФІЯ ДЖОЗЕФА КОНРАДА	625
--	------------

ВІД РЕДАКЦІЇ	633
-------------------------------	------------

ВІД МАЙСТРА КОРАБЛЯ ДО МАЙСТРА МОДЕРНІЗМУ

Джозеф Конрад – виняткова постать в англійській літературі. Він один із найважливіших романістів ХХ століття, який зробив вагомий внесок у розвиток літературного модернізму, – та сам автор походить з українського міста Бердичева. Він народився там у 1857 році, а за англійську взявся лише у свої двадцять, коли розпочав кар'єру в торговельному флоті Британської імперії. Конрад стверджував, що своїм знанням мови він завдячує екіпажеві корабля «Skimmer of the Sea»¹, до якого приєднався в 1878 році як простий матрос, а також завдяки читанню щоденних газет¹. Він пригадує, як купив і прочитав однотомне видання Шекспіра.

---

¹ До того як Конрад влаштувався на цю шхуну, він уже мав трирічний досвід, адже ходити в плавання почав іще в 1874 році. – Тут і далі у виданні арабськими цифрами позначено прим. ред., зірочками – прим. пер., а римськими у цій передмові – прим. автора, які винесені у її кінець.

З іншого боку, Форд Медокс Форд стверджував, що Конрад вивчав англійську, читаючи Біблію короля Якова*, примірники якої роздавали матросам різні релігійні товариства. Він прочитував і відривав сторінку за сторінкою, використовуючи папір для скручування цигарок. Усі ці свідчення, вочевидь, містять долю правди – окрім скручування цигарок. Поза сумнівом, на час приєднання до екіпажу «Палестини» у 1882 році він покращив свою англійську аж до такого рівня, що мав потребу в невеличкій бібліотеці, яка містила повне зібрання поем Байрона, «Sartor Resartus» Томаса Карлайла, «Рейд до Хіви» Фредеріка Барнабі й, можливо, згаданий томик Шекспіра. А між тим, його кар'єра в торговельному флоті заходила його до Африки, Індії, південно-східної Азії й Австралії. Конрад став свідком переходу од вітрил до пари, на власному досвіді бачив, як відбувається колоніальне висискування Африки й дедалі більше глобалізується світ. Служачи офіцером на кораблі й урешті-решт ставши капітаном, він почав писати художню прозу – або в тихі хвилини на борту судна, або сходячи на берег.

Коли Конрад опублікував свій перший роман – «Олмейрову примху» – у 1895 році, деякі тодішні британські критики розгледіли в ньому письменника, що творив у традиції Редьярда Кіплінґа та Райдера Гегґерда, – тобто автора імперських пригодницьких

---

* Біблія короля Якова – англійський переклад Біблії, здійснений під орудою короля Якова I у 1611 році. Протягом майже 400 років ця Біблія мала статус офіційного перекладу.

романівⁱⁱ. Однак він, по суті, переніс на ґрунт англійської літератури французьку традицію художньої прози, а точніше – флоберівський погляд на роман як на художню форму, а не просто вид розваги. Це пов'язувало його з Генрі Джеймсом, що також був глибоко занурений у тогочасну французьку літературу. І справді, на початку своєї кар'єри Джеймс опублікував критичну монографію «Французькі поети та романісти» (1878), а трохи пізніше оприлюднив важливий есеї «Мистецтво прози» (1884), в якому стверджував, що літературу слід розглядати як один із видів красного мистецтва. А тому Конрада й Джеймса (чиї роботи Конрад глибоко шанував) можна вважати основоположниками флоберівської традиції в англійському романі, яка також охоплює творчість Форда Медокса Форда та Джеймса Джойса. Флобер запропонував модель, відмінну від літературних форм Діккенса, Джордж Еліот або Теккерея, – і ця флоберівська традиція стала важливим витком у розвитку британського модернізму. І справді, її вплив поширився поза межі роману: флоберівська поетика Конрадових робіт перейшла через Форда до Езри Паунда, аби постати у формі інструкцій останнього до поетів-імажистів^{**} і розсіпатися каскадом у модерністській поезії ХХ століття.

В «Олмейровій примсі» (і всій його подальшій прозі) флоберівська основа Конрада проявлялася в його доборі *le mot juste*^{***}, у ретельній увазі до темпоритміки

---

^{**} Імажизм – модерністська течія в англо-американській поезії 1910–1920-х років. Езра Паунд був одним із її засновників і теоретиків.

^{***} Підходящого слова (*фр.*).

речень, а також у віртуозному підході до снування оповіді. Французька була другою мовою Конрада: він вивчав її з трирічного віку й вільно розмовляв з легким південним акцентом, набутим десь у Марселі. Внаслідок поділу Польщі між Росією, Пруссією й Австро-Угорщиною Конрад опинився у російському підданстві й з російським паспортом на руках, і, коли переїхав до Кракова, що був тоді під владою Австро-Угорщини, вочевидь, у нього виникла потреба вивчити німецьку – що він і зробив. Це значить, що, ймовірно, англійська була п'ятою мовою Конрада, але він швидко досягнув дивовижної майстерності в її ритміці, ідіоматиці й семантиці, хоч і завжди у контексті масиву інших мов.

«Олмейрова примха» починається з пронизливого крику місіс Олмейр, яка гукає чоловіка до вечері. Її «Каспаре! Макан!» – голландське ім'я та незрозуміле малайське слово – кидають читачеві виклик своєю незбагненністю й одразу ж занурюють у мультикультурний і багатомовний світ Конрадової прози. Однак іще більше вражає те, як упевнено поводить ся автор із часом у перших розділах. По-перше, золотий відтінок, що у блиску призахідного сонця відбивається на водах річки, нагадує Олмейрові його мрії про майбутнє багатство. Потім він, спостерігаючи за протокою, якою ріка впадає в море, дозволяє своїй свідомості стежити за течією і разом із нею відстежувати свої ранні й сповнені надій дні в Макасарі – перед тим як повернутися у нинішній стан. Це лише перша з багатьох часових петель і зсувів у його дебютному романі. Складну часову структуру помітно й у часових стрибках

у «Лорді Джимі» (між передбачуваним затопленням «Патни» та судовим розслідуванням), «Таємному агенті» (між третім і четвертим розділами, коли містер Владімір доручає містерові Верлоку організувати вибух, – і першими повідомленнями про теракт), в «Очима Заходу» (між розмовами Разумова з радником Мікуліним у Санкт-Петербурзі та новиною про смерть Халдіна, яку дізнаються його матір і сестра в Женеві). За допомогою цих розмаїтих часових петель і зсувів Конрад перетворює часове мистецтво оповіді на просторову форму модерністського роману.

Форд Медокс Форд, у співавторстві з яким Конрад написав (з різною мірою залученості) три тексти – «Романтичну історію», «Спадкоємців» і «Природу злочину», – наводить у своїх мемуарах «Джозеф Конрад: особистий спогад» (1924) свідчення про їхню тісну дружбу в 1898–1909 роках. Ця книжка була написана одразу ж по смерті Конрада. У ній Форд згадує про їхній спільний ґрунт – захоплення французьким романом, зокрема творчістю Флобера та Мопассана, й окреслює певні ідеї, що письменники розвивали в романному методі протягом десятиліття близького приятелювання. Після того як Форд складає Конрадові шану за «контроль над архітектонікою² роману», він окреслює певні формули для його написання, до яких, за словами Форда, вони прийшли в процесі співпраці: передача вражень, поступове розкриття персонажа, принцип відбору,

---

² Архітектоніка – будова художнього твору як єдиного цілого, взаємозв'язок основних його складників.